

เทศน์เช้า วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันพระ เราชาวพุทธนะ วันพระวันโกนเขาให้เข้าวัดเข้าวา เข้าวัดเข้าวา เห็นใหม่ เป็นชาวพุทธ ใครมีลูกชายอยากให้บวชพระ บวชพระเพื่อศึกษาธรรมวินัยให้เป็นบัณฑิต เป็นบัณฑิตเพราะเขาจะได้รักษาชีวิตของเขา คนคิดคือคนที่ไม่รู้ 'ไม่รู้' ไม่ประสีประสากับวัฒนธรรม ประเพณี เวลาบวชเป็นพระมาศึกษา พอสึกก็เรียกทิด ทิดย่อมาจากบัณฑิต บัณฑิตคือเรา รู้จัก บริหารทิศ นี่ทิศบนศีรษะเป็นครูบาอาจารย์ของเรา ทิศเบื้องหน้าคือพ่อแม่ของเรา เบื้องซ้ายเป็น เพื่อนของเรา เบื้องขวา เห็นใหม่ นี่บริหารทิศ ถ้าบริหารทิศเข้าไป ชีวิตเรานั้นจะไม่เดือดร้อน จนเกินไปนัก

ถ้าชีวิตเราเดือดร้อนจนเกินไปนักล่ะ? เราเกิดเป็นมนุษย์นะ เกิดเป็นมนุษย์นี้ได้ร้อยทรัพย์ มา สิ่งที่ได้ร้อยทรัพย์มา คุณจิตต้องเกิด จิตไม่มีเว้นวรรค แล้วออกจากร่างนี้ไปมันเข้าไปเกิดใน สถานะใด? มันสถานะใดมันก็ต้องใช้ชีวิตของมันไปสถานะนั้น แต่เราได้เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิด เป็นมนุษย์มันมีสมอง เกิดเป็นมนุษย์มันมีสังคม เกิดเป็นมนุษย์มีกฎหมายคุ้มครอง เกิดเป็น มนุษย์มีสิทธิเสรีภาพ ทำดีก็ได้ ทำชั่วก็ได้ ถ้าทำดีทำชั่ว ทำดีทำชั่วของใคร?

ถ้าทำดีทำชั่วนะ ความดีของเรา เราว่าเป็นความดีหมดแหละ แต่เพราะมีวิชาคือความ ไม่รู้ 'ไม่รู้' ว่ามันถูกหรือผิด พอไม่รู้ว่าจะถูกหรือผิดเราก็ทำของเราไป พอทำของเราไปแล้วเรามา ศึกษาๆ ที่นี้ไง เห็นใหม่ เขาบอกวัดความดีกันที่ไหน? วัดความดีกันที่ศีล ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล นั้น เห็นใหม่ ไม่ลักขโมยของใคร ไม่พูดจาต่อเสียดใคร ไม่ผิดคู่ครองของใคร เห็นใหม่ ศีล ๕ ศีล ๘ นะเราถือพรหมจรรย์ เราไม่นอนที่อันสูงใหญ่ เราดูแลร่างกายของเรา นี่ศีล ๑๐ เราก็ไม่ กับปิยะ คือสิ่งที่เป็นเรื่องโลกๆ แล้ว ศีล ๒๒๑ เอาสิ่งนี้มาวัดกัน สิ่งนี้ขึ้นเป็นบรรทัดฐานว่าทำ ความดีๆ นี่ความดีของใคร?

ฝนตก รดรดดี มันเป็นเรื่องที่ทุกคนหลีกเลี่ยงไม่ได้เลย ฝนตกรดดีนี่นะเป็นความเดือดร้อนที่เสมอภาค จะมั่งมีศรีสุขติดเหมือนกัน ฝนตกเหมือนกัน แต่ถ้าใครรักษาใจ ใครศึกษา ใครทำความเข้าใจว่ามันเป็นธรรมชาติ มันเป็นเรื่องที่ว่ามันมนุษย์สร้างกันขึ้นมาเอง ไปสร้างสิ่งกีดขวางมัน มันก็กลับมาทำลายเรา ถ้าเราเข้าใจว่าเรานี้เป็นคนสร้างกันมาเอง สภาวะแวดล้อมเราก็ทำกันซะเอง ทำให้สภาวะแวดล้อมนั้นมันไม่น่าอยู่อาศัย เราอยากนะอยากอยู่ป่าอยู่เขา อยากอยู่ที่อากาศสะอาดบริสุทธิ์ แต่ความจำเป็นของเรา เห็นไหม มนุษย์เป็นสัตว์สังคม

นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า เวลาที่เราเกิดเป็นมนุษย์นี่เป็นอริยทรัพย์ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดไว้ในธรรมะไง นี่เดือนเรา เห็นไหม มนุษย์โง่กว่าสัตว์ สัตว์มันมีอิสรภาพของมัน มีเสรีภาพของมัน ถ้าสัตว์ป่ามันจะบินไป มันจะอยู่ของมันโดยธรรมชาติของมัน มนุษย์โง่กว่าสัตว์ เพราะมนุษย์ต้องมีกติกามนุษย์เขียนกติกาสังคมเหมือนกรงขัง แล้วก็ขังเราเอง เราติดกติกาคิดประเพณีวัฒนธรรมของเราเองทั้งหมด

นี่โง่กว่าสัตว์ คือว่ามันไม่มีอิสรภาพที่จะทำตามหัวใจเรียกร้องได้ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม มันก็ต้องมีกติกาคือเป็นธรรมดา สิ่งที่มีกติกาคือเป็นธรรมตามันก็รอนสิทธิของเราไป ถ้ารอนสิทธิของเราไป รอนสิทธิเพื่ออะไร? เพื่อสังคม เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม แต่ถ้าเรามีธรรมะในหัวใจ ถ้ามีธรรมะในหัวใจ ถ้าหัวใจของเราเป็นธรรม เป็นธรรมนะเราจะไม่เดือดร้อนไปกับเขา ฝนตก รดรดดี ฝนตกเดือดร้อน คุณใช้เวลาทำน้ำท่วม บางคนทุกข์ทนเจ็บใจ น้ำตาล่วงน้ำตาลไหลจนทำร้ายตัวเองก็มี บางคนยังยิ้มได้ เขายิ้มได้เพราะอะไร?

เจ็บไหม? เจ็บ น้ำท่วมใครไม่สะเทือน? น้ำท่วมใครไม่มีความทุกข์? มีทุกคน ของเราหามา ของเราดีๆ ทั้งนั้น น้ำท่วมเสียหายหมดเราไม่ทุกข์หรือ? ทุกข์ แต่เพราะเรารักษาใจเรา จิตใจมันได้มีปัญญา นี่ถ้าเราทุกข์ไปเราโง่ น้ำท่วม ฝนตกรดดีมันก็ทุกข์อยู่แล้ว เราก็ลำบากพอแรงอยู่แล้ว ทำไมต้องหาไฟมาเผาเราอีกชั้นหนึ่งล่ะ ในเมื่อสภาวะแวดล้อมเราก็ไปไม่ได้ทั้งนั้นแหละ นี่เรานัดหมายที่ใดไว้มันผินผัดไปหมด เรามีความเสียหายหมด แล้วเราจะไม่ทุกข์หรือ?

ทุกข์ แต่เรามีปัญญาของเราไง มีปัญญามันเป็นอย่างนี้ ถ้าเราเดือดร้อนเกินไปมันก็เป็นแบบนี้ มันแก้ไขสิ่งใดไม่ได้หรอก แต่สักพักหนึ่งพอน้ำมันลดแล้วมันก็กลับไปสู่สภาวะเดิม ถ้าจิตใจเรามีสติปัญญา เห็นไหม เราจะไม่เอาไฟมาเผาเราอีกชั้นหนึ่ง มันก็ทุกข์อยู่แล้ว ความเป็น

จริงมันก็เป็นอย่างนี้ ความเป็นจริงมันเป็นแบบนี้ เห็นใหม่ แล้วเวลาเราเป็นนักปฏิบัติ สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับเป็นธรรมดา

อ้าว แล้วธรรมดาหรือเปล่าล่ะ? ถ้าธรรมดา มันเป็นธรรมดาที่มันเป็นอย่างนี้ เราก็ต้องไม่ทุกข์ไม่ร้อนกับมันสิ มันเป็นอย่างนี้เราทุกข์ทำไมล่ะ? มันไม่ธรรมดาไง มันไม่ธรรมดาเพราะเราทุกข์ไง มันไม่ธรรมดาเพราะเราไม่พอใจไง มันไม่ธรรมดาเพราะไม่ได้ตั้งใจไง มันไม่ธรรมดาเพราะเราไม่พอใจไง เป็นธรรมดาหรือเปล่าล่ะ? แต่เวลาพูดนะปากเปียกปากแฉะ นี่มันเป็นเช่นนี้เอง สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา มันต้องดับเป็นธรรมดา แต่ใจมันธรรมดาไหมล่ะ? เพราะ! เพราะเรายังไม่ได้ถอดถอน เพราะเรายังไม่ได้ถอนสิ่งที่มันปักฝังหัวใจเราอยู่

อวิชชาปัจจัย สังขารา สังขาราปัจจัย วิญญาณัง เห็นใหม่ ทางวิชาการทางโลก ถ้าใครมีการศึกษามาสิ่งใด เขาจะมองโลกในแง่ของวิชาการของเขา นั่นคือวิชาชีพ แต่เวลาเรารู้ทัน รู้ทันอวิชชา อวิชชาที่มันเสวยอารมณ์ ถ้ามันขยับออกนั่นล่ะมันเสวยแล้ว ถ้ามันเสวยอารมณ์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า

“มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริของเรา เราจะไม่ดำริถึงเจ้าอีก เจ้าจะเกิดในหัวใจของเราไม่ได้อีกเลย”

เจ้าจะเกิดบนหัวใจเราไม่ได้อีกเลย พญามารเกิดในหัวใจที่มีวิชาที่รู้เท่าไม่ได้ แต่เพราะเราไม่รู้เท่า พอมันขยับไปมันก็เสวยไปแล้ว แล้วมีต้นหาความทะยานอยากอย่างนี้ พอใจหรือไม่พอใจนี่ไง ถ้าเรามีสติปัญญาของเราละ นี่คือการโสด คือรักษาบาดแผลใจ ถ้าเรารักษาบาดแผลใจ เห็นใหม่ หลวงตาท่านพูดบ่อย

“คนถ้าใจดีนะกำจี้ก็มีค่า คนถ้าใจมันชั่วกำเพชรมันก็ไม่มีความ เพราะใจมันชั่ว”

ถ้าใจมันชั่ว เห็นใหม่ มันคิดนะ เพชรนี่ของมีค่าทั้งนั้นแหละ แต่ใจมันชั่ว มันทำสิ่งนั้นเสียหายหมดเลย แต่ถ้าใจมันดีนะ กำจี้ก็มีคุณค่า เป็นปุ๋ยก็ได้ เป็นประโยชน์ก็ได้ถ้าใจมันดี นี่ถ้าเรารักษาใจธรรมโสด ถ้ารักษาใจแล้ว ฝนตกรดคิดเราก็เข้าใจได้ ทุกข์ไหม? ทุกข์ แต่คนหนึ่งทุกข์แล้วตื่นเดือดร้อนไปหมดเลย คนหนึ่งทุกข์ยิ้มได้ ยิ้มได้ ยิ้มเพราะอะไร? ยิ้มเพราะปลอบใจตัวเองไง ถ้ายิ้มเพราะปลอบใจตัวเองแล้ว คนข้างเคียงเขาก็ไม่ทุกข์ร้อนกับเราไป

เขาก็อทุกข์ เราก็อทุกข์ แผลเผากัน เอ็งก็ไฟคุ้นหนึ่ง ข้าก็ไฟคุ้นหนึ่งแล้วโยนใส่รวมกัน ไฟมันก็กองใหญ่ขึ้น ต่างคนต่างทุกข์ แต่คนหนึ่งทุกข์ เห็นไหม คนหนึ่งดับไฟให้ คนหนึ่งดับไฟให้ สังคมมันไม่เดือดร้อนจนเกินไปนัก นี่พูดถึงสังคม แต่ใจเราละ? ถ้าใจของเราดี นี่เรารักษาใจเรากว่ารักษาใจเรานะ ทำบุญกุศลขนาดไหนนี่เป็นอามิส เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสั่งพระอานนท์ไว้ ตอนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน

“อานนท์ เธอบอกบริษัท ๔ นะให้ปฏิบัติบูชาเราเถิด อย่างชาด้วยอามิสเลย”

สิ่งที่บูชาด้วยอามิสมันเป็นของในโลกนี้ ข้าวของเงินทองก็เกิดในโลกนี้ ข้าวปลาอาหารก็เกิดจากในโลกนี้ ถวายพระไปแล้ว พระฉันเพื่อดำรงชีวิตก็ชีวิตในโลกนี้ เห็นไหม ถ้าปฏิบัติบูชา นะ ถ้าปฏิบัติบูชา นี่เราเลี้ยงพ่อเลี้ยงแม่ เราเลี้ยงพ่อเลี้ยงแม่ในปัจจุบันนี้ กตัญญูกตเวทีนี้เป็นเครื่องหมายของคนดี เลี้ยงพ่อเลี้ยงแม่ก็มีชีวิตอาศัยเป็นพระอรหันต์ของเรา

แต่ถ้าเราพยายามชักนำพ่อแม่ให้ปฏิบัติ ชักนำพ่อแม่ให้มีบุญกุศล เวลาตายไปไปเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม เราเลี้ยงพ่อเลี้ยงแม่ข้ามภพข้ามชาติไปเลย นี่เลี้ยงพ่อเลี้ยงแม่ข้ามภพข้ามชาติด้วยบุญกุศลของพ่อแม่ นั่นมันเป็นอามิส แต่ถ้าประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เห็นไหม นี่ให้ปฏิบัติบูชาเถิด ถ้าปฏิบัติบูชาเถิด ถ้าเราไม่ทำบุญกุศล เราไม่เสียสละมันจะปฏิบัติบูชาไหม? แม้แต่ของที่ถืออยู่กับมือ ถือไว้จะหลงตาบอกเบงก๋บาท เบงก๋นี่จะเสียสละ ถือจนเบงก๋เป็ยกเลย จนเบงก๋มันเปื่อยมันขาดยังให้ไม่ได้เลย

การเสียสละ ถ้าเราเสียสละก็เพื่ออย่างไร เพื่อไม่กำเบงก๋จนมันเป็ยกไป ถ้าเบงก๋ของมันยังใหม่เอี่ยมเราเสียสละได้ เสียสละขึ้นมา มันสะอาดบริสุทธิ์ เห็นไหม จิตใจมันจะพึงเหตุพึงผลนะ คนถ้าจิตใจเป็นธรรมมันเสียสละได้ พอเสียสละได้มันพึงเหตุพึงผล คนตระหนี่นะมันไม่พึงเหตุพึงผล ไม่พึงเหตุผลเพราะอะไร? เพราะไม่ยอมรับสิ่งใดเลย ของนี้เป็นของเรา ยึดมันถือมันแต่ที่กฎฐิมานะของตัว เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา นะตรัสรู้โดยชอบ โดยชอบ แต่เวลาปัญญาของเราเนี่ยเราชอบของเราใจ เราชอบของเรา แต่มันไม่ชอบในวิภูฏะใจ ในวิภูฏะนะ กามภพ รูปภพ ถ้ามันชอบในวิภูฏะ ในวิภูฏะมันเกี่ยวเนื่องกันไป

นี่ที่ว่าเวลาจิตเวลาสิ้นกิเลสไป เห็นไหม มันครอบสามโลกธาตุ มันบรรจุมันกว้างขวางครอบสามโลกธาตุ กามภพ รูปภพ นี่ดวงใจนี้มันเคยเกิดเคยตาย มันครอบคลุมไปหมดเลย แต่

จิตใจของเราเป็นส่วนหนึ่งของเรา เกิดในภพใดชาติใด ถ้าเกิดในภพใดชาติใดมันเป็นผลของ
วิญญู ถ้าจิตใจมันตระหนี่ถี่เหนียว ถ้ามันยึดมั่นของมัน มันทำสิ่งใดไม่ได้

ฉะนั้น เราเสียสละนี้เป็นอามิส แต่เป็นอามิสแล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า
“จงปฏิบัติบูชาเราเถิด” ถ้าปฏิบัติบูชาพระ พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน พุทธะคือความรู้สึกรู้สึก ชื่อ เรา
ได้กันแต่ชื่อมา พุทธะนะ พุทธะคือพุทธะ พุทธะนี่เป็นชื่อ พุทธะ พุทธะ พุทธะ พุทธะ จนพุทธะไม่ได้
เป็นพุทธะในตัวมันเอง นี่คือสมณะ นี่คือจิตมันสงบ นี่ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ผู้รู้ก็ใช้ปัญญาพิจารณา
ไป มันทำลายผู้รู้ ทำลายภพ ทำลายภพ ถ้ามันทำลายหมด นี่ไงถ้าปฏิบัติบูชามันจะเข้าไปรู้
เข้าไปเห็นตามความเป็นจริง

ก่อนที่จะปฏิบัติบูชา คนเรานะถ้ามันไม่มีศรัทธาความเชื่อ จะไม่มีการศึกษา มีศรัทธา
ความเชื่อ ศรัทธาแก้กิเลสไม่ได้ แต่ถ้าไม่มีศรัทธาเป็นหัวรถจักรชักนำเข้ามา ถึงมีปริยัติคือ
การศึกษา ศึกษาแล้วต้องปฏิบัติ ไปศึกษาแล้วก็ไปคิดอีก เวลาไม่สนใจก็ไม่สนใจเลย พอสนใจก็
ไปคิดหมดเลย บอกพุทธพจน์ๆ ไซ้ พุทธพจน์ธรรมวินัยพูดไว้อย่างนั้น แต่จิตใจเราเข้าใจไม่ได้
ข้อเท็จจริงแบบนั้นหรือ จิตใจว่าพุทธพจน์ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า

“มารเอ๋ย เธอเกิดจากความคำริของเรา”

คำริคือกิเลส แต่ที่พูดพุทธพจน์อยู่ข้างนอก พุทธพจน์คือสัญญาใจ จำมาใจ เปรียบเทียบ
มาใจ แล้วทำต้องถือปฏิบัติ ต้องให้เหมือนอย่างนั้นเลย...ไม่ไซ้ ต้นไม้ต้นเล็กหรือต้นใหญ่ ต้น
เล็กกว่ามันจะเจริญงอกงามขึ้นมาเป็นต้นใหญ่ มันต้องใช้พัฒนาการของมัน ต้นเล็กมันก็คือต้น
เล็ก ต้นใหญ่มันก็คือต้นใหญ่ จิตมันต้องมีพัฒนาการของมัน ตั้งแต่โลกีย์ปัญญา ปัญญาที่เป็น
โลกๆ ถ้ามันสงบเข้ามา มีปัญญาเข้ามามันจะเป็นโลกุตตรปัญญา แล้วถ้ามันพัฒนาขึ้นมาล่ะ?
โศคาบัน สกิทาคามี อนาคามี มันพัฒนาขึ้นมาใจ ใ้ไ้ที่ว่าพุทธพจน์ๆ แล้วถือปฏิบัติมาเลย แล้วเป็น
จริงไหมล่ะ?

ปริยัติศึกษาแล้ววางไว้ก่อน นี่เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเรา
พยายามฝึกฝนของเราให้เป็นของเรา ให้เป็นของเรา ถ้าจิตสงบก็รู้ว่าจิตสงบ จิตวิปัสสนาหรือใช้
ปัญญามันก็รู้ว่าใช้ปัญญา แล้วเวลามันชำระล้าง มันตัดกิ่งตัดก้าน มันรู้ว่ามันตัดกิ่งตัดก้าน เพราะ
นี่เวลากิเลสขาดองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ตั้งแขนขาด” เราตัดแขนเราขาด เราไม่
รู้ว่าแขนเราขาดหรือ? แต่เราบอกว่าตั้งแขนขาดแล้วเอาแขนซ่อนไว้ข้างหลัง แขนไม่มีๆ มันเป็น

จริงไหม? ดั่งแขนขาที่มันขาดไปแล้วไง นี่มือไม่มีไง มันซ่อนไว้ข้างหลัง แต่ถ้ามันดั่งแขนขา
มันสมุจเฉทปทานมันเป็นแบบใด? ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมาอันนั้นจะเป็นประโยชน์

สิ่งที่เป็นประโยชน์นี้ปฏิบัติบูชา ปฏิบัติบูชาหมายความว่าเป้าหมายของพุทธศาสนาคือ
สิ้นสุดแห่งทุกข์ แต่เราเกิดมาแล้วเราก็พยายามสร้างสมบารมีของเราเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป ถ้า
สิ้นสุดแห่งทุกข์ ทุกคนก็ปรารถนา ทุกคนก็อยากได้ แต่ถ้ามันไม่ถึงสิ้นสุดแห่งทุกข์ เราทำบุญทำ
ทานกัน ทำบุญทำทานกันเพื่อ เพื่อให้จิตใจมีเสถียรกรังไว้เดินทางไกล เวลาจิตนี้ออกจากร่างไป
เราทำบุญกุศลไป อุทิศส่วนกุศลฝากไปประณีย์ไป แล้วถ้าไปประณีย์มันไม่เอาไปให้ละ? แต่ของเรา
ไม่ต้องฝากไปประณีย์ไป เราจะเอาไปกันเอง เราทำบุญเราเสียสละต่อหน้า เรารู้ของเรา อยู่ในจิต
ของเรา เราจะเอาของเราไปเอง เราไม่ต้องให้ใครฝากไปให้ เราจะเอาไปเอง

หลวงตาบอกว่า “กุสลา ธมมา อกุสลา ธมมา” เราทำเอง กุสลา ธมมาคือทำความดี อกุ
สลา ธมมาคือทำความชั่ว ถ้ากุสลา ธมมา อกุสลา ธมมา ทำเดี๋ยวนี้ มันรู้เดี๋ยวนี้ มันเอาไปเดี๋ยวนี้
จะต้องให้ใครฝากไป? ถ้าไม่ฝากไป เห็นไหม นี่เราทำของเรา เราทำบุญกุศลเราก็ทำ เสียสละ
ทาน สีล ภาวนา เป็นสามเส้า เราตั้งสิ่งใดไว้บนสามเส้านั้นมันจะไม่ตก แต่บางคนบอกว่านี่สีล
ภาวนาไปเลย ทานมันเป็นเรื่องเล็กน้อย

เรื่องเล็กน้อยนะ นี่ราชสีห์มันยังพึ่งหนูเลย เวลามันติดบ่วง หนูนี้ไปกัดเชือกให้ราชสีห์
หลุดพ้นออกไปได้ ทาน ทานที่เป็นพื้นฐาน จิตใจเวลาปฏิบัติเข้าไปมันไปอันตัว จิตใจปฏิบัติเข้า
ไปแล้วมันไม่มีทางไป ทานนี้แหละมันจะเปิดทางให้ เปิดทางให้จิตนี้มีช่องทางของมันไป เปิด
ให้จิตนี้มีทางออกไม่ทุกข์ยากจนเกินไป แต่คนไม่เห็นประโยชน์ของมันไง เห็นไหม เราทำสิ่งใด
ก็แล้วแต่น้ำนี้สำคัญมาก น้ำนี้ทำอุตสาหกรรมก็ได้ ทำอาหารก็ได้ ถ้าขาดน้ำทำสิ่งใดไม่ได้เลย แต่
น้ำเปล่าๆ มันก็ไม่มีประโยชน์อะไรเลย เพราะน้ำเปล่าๆ กินแล้วมันก็เบื่อ

นี่ก็เหมือนกัน สมาธิไม่มีประโยชน์อะไรเลย แต่ขาดสมาธิภาวนาไม่มี ถ้าขาดสมาธิเป็น
โลกียะหมด เป็นวิชาชีพ เป็นตรรณะ ไม่มีมรรค แต่ถ้ามีสัมมาสมาธิ เวลาเกิดปัญญาขึ้นมา เห็น
ไหม น้ำหล่อลื่น น้ำทำให้การขยับนั้นเป็นไปได้ สัมมาสมาธิ สัมมาทัญญูมีสมาธิหมด ถ้ามีสมาธิ
แล้ว เวลาปัญญามันเกิดขึ้น เวลาปัญญาเกิดขึ้นเราจะรู้ได้

รู้จริงกับรู้จำ ศึกษาแบบนี้รู้จำมา พุทธพจน์ๆ นี้รู้จำมา พอรู้จริงขึ้นมาพูดไม่ออก หลวงตา
ท่านบรรลुरुธรรมที่วัดคอยธรรมเจดีย์ กราบแล้วกราบเล่า กราบแล้วกราบเล่า กราบเหมือนคนบ้า

แต่ไม่บ้าเพราะสติสมบูรณ์ กราบด้วยความลึกซึ้งอันนั้น กราบธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยนี้ไว้ แล้วเรารู้เท่าๆ นี้กราบแล้วกราบเล่า กราบด้วยอะไร? กราบด้วยความซาบซึ้ง กราบด้วยความสำนึกบุญคุณ กราบด้วยบารมีธรรม กราบด้วยความซาบซึ้งไม่ได้ กราบด้วยสัญญาอารมณ์ เห็นไหม ถูรู้จริงเป็นอย่างหนึ่ง รู้จำเป็นอย่างหนึ่ง

ฉะนั้น เราฟังธรรม วันนี่วันพระ วันพระวันโกนเราต้องสร้างสมบัติของเรา สมบัติของเราเพื่อเป็นสมบัติของเรา เห็นไหม สมบัติของเราเพื่อเป็นความจริงของเรา อริยทรัพย์ ทรัพย์สมบัติทางโลกนี้เป็นสาธารณะ คืออยู่ประจำโลก ใครมีสติปัญญาที่หาสิ่งนี้มาพร้อมกับอำนาจวาสนา แต่ถ้าทรัพย์จากภายในนะเป็นส่วนบุคคล เป็นของจิตดวงนั้น บังคับตั้งรู้จำเพาะตน อุดตา หิ อุดตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน แต่ตนโง่ๆ อย่างพวกเราก็อาศัยองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อาศัยครูบาอาจารย์ที่พอชี้ทางไปด้วยถึงจะตนเป็นที่พึ่งแห่งตน แต่เมื่อยังขยับไม่ได้ก็ขอให้มีส่วนสูงสักหน่อยก็ยังดี ถ้าสูงแล้วเราต้องขยัน ต้องก้าวเดินของเรา

จะเดินได้หรือเดินไม่ได้ไม่สำคัญ การเดินของจิต กิริยาของมัน การเดินคือมรรคมันหมุนไป ปัญญามันก้าวเดินในใจ พอมรรคมันหมุนมันจะตัวๆ มันหมุนด้วยปัญญาของมัน เรานั่งเฉยๆ แต่มันหมุนอยู่กลางหัวใจ ปัญญามันหมุนนะ เห็นไหม ก้าวเดินด้วยจิต ไม่ได้ก้าวเดินด้วยกิริยา การเดิน เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนาก็ให้จิตมันหมุนของมันไป จิตมันจะมีผลของมัน อันนี้เวลาปฏิบัติไปจะเห็น ถ้าคนไม่ปฏิบัติขึ้นมาจะไม่เข้าใจ เวลาก้าวเดินก็มาคิดถึงแต่รูปธรรม แต่ถ้ามันเป็นจริงนะมันเป็นนามธรรม พอนามธรรมมันเกิดขึ้นมาเราจะเข้าใจของเรา เพื่อประโยชน์กับเรา

วันพระ วันโกน ทำบุญกุศลแล้วอุทิศส่วนกุศลให้กับเจ้ากรรมนายเวร เราเคยสร้างมาสิ่งใด อุทิศส่วนกุศลให้เจ้ากรรมนายเวร พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย นี่สิ่งนี้เราทำเพื่อประโยชน์กับเรา บอกว่าเราจะเอาไปอุทิศทำไม? ทุกคนมีเวรมีกรรมนะ ทุกคนได้สร้างมาทั้งดีและชั่ว ถ้าเป็นความดีก็ดีไป ถ้าสิ่งใดที่เป็นความชั่ว เราอุทิศส่วนกุศลให้เขา ขออภัย เลิกแล้วต่อกัน ขออภัย เลิกแล้วต่อกัน แล้วสิ่งที่เป็นบุญกุศลนี้เป็นนามธรรม จิต จิตอาศัยสิ่งที่เป็นนามธรรม จิตที่เป็นนามธรรมก็อาศัยน้ำใจ เรามองสิเวลาคนเราพองใจน้ำใจมันถึงกัน นี่เรื่องของความรู้สึกมันถึงกัน ฉะนั้น เราอุทิศส่วนกุศลเพื่อความรู้สึกนึกคิดในสามโลกธาตุนี้ เอวัง